SAJK
SUOMEN ALKOHOLIJUOMAKAUPPA RY

16.11.2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, verojaosto

Suomen Alkoholijuomakauppa ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta HE 37/2023 vp

Suomen Alkoholijuomakauppa ry vastustaa hallituksen esitystä alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta.

Alkoholijuomaverolain muutokselle ei esityksessä ole annettu johdonmukaisia ja merkityksellisiä fiskaalisia tai kansanterveydellisiä perusteita. Se perustuu pelkästään poliittiseen linjaukseen ja on toteutustavaltaan valtion edun vastainen. Se on myös ristiriidassa hallituksen omien tavoitteiden kanssa, joissa korostetaan reilun ja avoimen kilpailun edistämistä.

Esitys kohtelee elinkeinonharjoittajia epätasa-arvoisesti, ohjaa alkoholijuomakauppaa ja verotuottoja Suomen rajojen ulkopuolelle ja todennäköisesti lisää alkoholista johtuvia terveyshaittoja.

Suomen Alkoholijuomakauppa ry ehdottaa, että 15 miljoonan euron lisäverokertymä alkoholijuomaverosta kerättäisiin nostamalla kaikkien juomaryhmien verotusta suhteellisesti saman verran. Tällöin verotusta olisi tarve nostaa noin 1,6 %.

Suomen Alkoholijuomakauppa ry (SAJK) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle alkoholiveron korotukseen liittyen. Yhdistyksemme edustaa suomalaisia yrityksiä, jotka toimivat alkoholijuomakaupan alalla, pääasiallisina jakelukanavinaan Alko ja anniskelupaikat.

Alkoholin valmisteveron korotusten tavoitteena on Suomessa ollut valtion tulojen kasvattaminen sekä alkoholin kokonaiskulutuksen ja sitä kautta alkoholinkäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen. Hallituksen esitys ei ole perusteltavissa kummallakaan tavalla: se **ei tuo lisää rahaa valtiolle eikä vähennä alkoholista koituvia haittoja**. Korotusehdotus, erityisesti painotus eri tuoteryhmien välillä, perustuu yksinomaan poliittisiin linjauksiin, kuten hallituksen esityksessä todetaankin. Näistä syistä hallituksen esitys on vastoin valtion etua, ja siksi sitä ei tule hyväksyä.

Veron tuotto

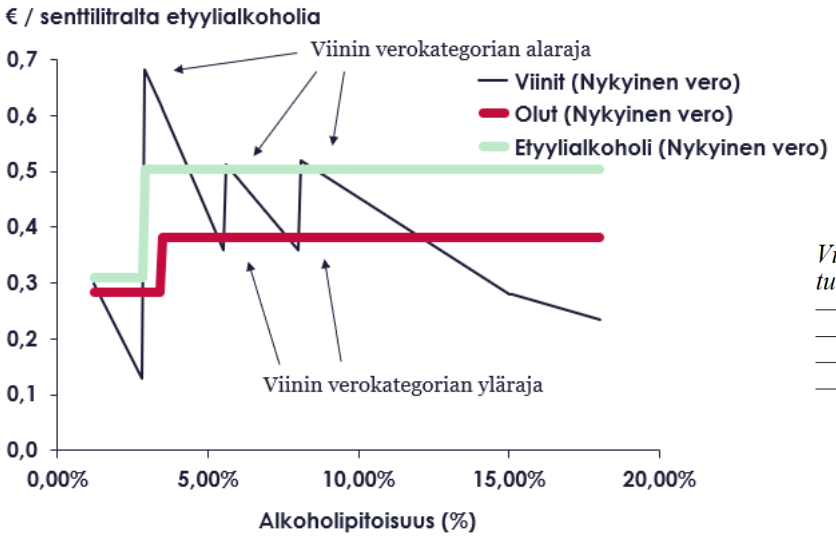
Ehdotuksen mukainen verotuotto valtiolle olisi 15 miljoonaa euroa. Kun vertaa tuotto-odotusta aiempiin veronkorotuksiin, kokonaistavoite ei nykytilanteessa ole millään lailla perusteltavissa valtiontalouden kannalta. Vertailun vuoksi todettakoon, että vuonna 2022 Tulli tiedotti valtion menettävän vuosittain arviolta 80–100 miljoonaa euroa verotuloja siksi, että ulkomaisista verkkokaupoista tilatusta alkoholista ei makseta veroja Suomeen.

15 miljoonan euron nettovaikutuksen saavuttaminen hallituksen esityksen mallilla on epävarmaa, sillä alkoholin tilastoitu kulutus on pienentynyt viime vuosina. Mikäli verotuotto halutaan varmistaa, ylivoimaisesti suurimman juomakategorian eli oluen verotuksen alentaminen on huomattava riski. Jos verotuottoa kompensoidaan muiden juomaryhmien verotusta kiristämällä, niiden veronkorotus siirtyy tuntuvasti kuluttajahintoihin. Tämä lisää väkevien alkoholijuomien, viinin ja long drinkkien matkustajatuontia, jolloin niiden veropohja entisestään pienenee.

Alkoholiverotasojen vertailu tuoteryhmittäin

Alkoholijuomat ovat Suomessa EU-maiden eniten verotettuja. Korkeaa verotasoa on perusteltu alkoholista johtuvien haittojen ehkäisemisellä, ja viime vuosina myös entistä enemmän valtion tulojen kasvattamisella.

Verotaso on korkein etyylialkoholipohjaisissa juomissa, joita ovat esimerkiksi viinat, vodkat, konjakit, rommit, liköörit sekä myös monet long drink -juomat. Sen sijaan oluen ja viinien verotason vertailua vaikeuttaa se, että viinejä verotetaan eri lailla kuin muita juomakategorioita. Erilainen verotuskäytäntö perustuu Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyyn rakennedirektiiviin 92/83/ETY. Direktiivin mukaan viinien (ja tiettyjen muiden tuotteiden) vero on määrättävä litralta valmista alkoholijuomaa, mutta oluen ja etyylialkoholin vero lasketaan sataprosenttisen alkoholin määrän perusteella. Viineissä on neljä verokategoriaa, ja vain siinä tapauksessa, kun viinin alkoholipitoisuus on lähes luokan ylärajalla, verorasitus alkoholipitoisuutta kohden on hieman alempi kuin oluiden. Kuten oheinen kuva havainnollistaa, viinien verotus on olutta kovempi tai samalla tasolla lähes 13 tilavuusprosenttiin saakka.

Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat
— yli 1,2 mutta enintään 2,8
— yli 2,8 mutta enintään 5,5
— yli 5,5 mutta enintään 8
— yli 8 mutta enintään 15

On siis todettava, että hallituksen esitys verotuksen kevennyksestä kohdistuu juomaryhmään, jolla jo tällä hetkellä on pääsääntöisesti alin verotaso suhteessa juoman alkoholipitoisuuteen.

Oluen helpon ja laajan saatavuuden sekä hallituksen esityksessä saadun veroedun vaikutuksesta oluen kulutus suhteessa viineihin ja väkeviin alkoholijuomiin todennäköisesti kasvaisi johtuen esimerkiksi näiden ristijoustoista ja näin ollen substituutteina olemisesta. Tämä heikentäisi sekä Alkon että alkoholijuomien kotimaisen valmistuksen ja maahantuonnin alalla toimivien yritysten liiketoiminnan

edellytyksiä, ja kaventaisi niiden yhteiskunnalle tuottamaa merkittävää vero- ja työllisyysvaikutusta.

Hintamuutokset

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että veromuutosten seurauksena oluiden hinnat laskisivat arviolta keskimäärin 1,5 prosenttia, viinien hinnat nousisivat 2,4 prosenttia ja etyylialkoholijuomaryhmän tuotteiden ja välituotteiden hinnat nousisivat arviolta 3,8 prosenttia.

Euroissa tämä tarkoittaisi, että 5,5-prosenttisen oluen hinta laskisi 4 senttiä tölkiltä (0,33 litraa). Hintamuutos on niin pieni, että päivittäistavarakaupan hinnoittelumallissa se tuskin siirtyy kuluttajalle, jolloin veroalennuksesta tulee tulonsiirto teollisuudelle ja kaupalle.

Sen sijaan väkevien alkoholijuomien hintamuutos tuntuu kuluttajan kukkarossa merkittävästi. Jos alkoholiveron muutos viedään kuluttajahintaan ja otetaan huomioon arvonlisäverovaikutus, lisäys tyypilliselle pullolle (0,7 litraa) väkevää, 40-prosenttista alkoholijuomaa olisi yli puolitoista euroa. Long drinkeissä (5,5 %) 0,33 tölkin hintaan tulisi keskimäärin kymmenen senttiä lisää.

Alkoholi-kategoria	Alkoholi-pitoisuus (%)	Pullokoko (L)	Nykyinen vero €	Ehdotettu vero €	Veron-korotus (%)	Nykyinen hinta (sis. ALV)	Uusi hinta sisältäen vero-vaikutuksen (sis. ALV)*	Hintamuutos (€)	Hintamuutos (%)
Viini	12,5 %	0,75	3,16 €	3,42 €	+8,3 %	12,99 €	13,32 €	+0,33 €	+2,5 %
Viini	12,5 %	3,0	12,63 €	13,68 €	+8,3 %	29,98 €	31,28 €	+1,30 €	+4,3 %
Väkevä alkoholijuoma	40,0 %	0,70	14,10 €	15,34 €	+8,8 %	23,98 €	25,53 €	+1,55 €	+6,4 %
Olut	5,5 %	0,33	0,69 €	0,66 €	-4,9 %	1,50 €	1,46 €	-0,04 €	-2,7 %
Lonkero (gin-pohjainen)	5,5 %	0,33	0,91 €	0,99 €	+8,8 %	2,79 €	2,89 €	+0,10 €	+3,6 %

*Uudessa hinnassa kuluttajahintaan on viety täysimääräisenä sekä alkoholiveron muutos sekä sen arvonlisäverovaikutus.

Matkustajatuonti

Kuten luonnoksessa hallituksen esitykseksi lukee, ”*kotimaisella alkoholijuomien hintatasolla ja matkustajatuonnilla on selkeä yhteys, ja riskinä on, että suuri kotimainen hinnannousu lisää paitsi alkoholin laillista matkustajatuontia, myös matkustajatuontina tuodun alkoholin laitonta välittämistä kotimaassa*.”

Allekirjoitamme tämän näkemyksen täysin. Alkoholin matkustajatuonti on palaamassa koronapandemiaa edeltävälle tasolle. Olemme huolissamme siitä, että hallituksen esitys tulee kasvattamaan entisestään varsinkin väkevien alkoholijuomien matkustajatuontia.

THL:n mukaan väkevien alkoholijuomien osuus matkustajatuonnista vuonna 2022 oli 42 % (100-prosenttisena alkoholina). Tämä tarkoittaa, että seitsemän prosenttia väkevien alkoholijuomien kokonaiskulutuksesta on peräisin matkustajatuonnista. Sen sijaan oluen matkustajatuonti, jonka osuus matkustajatuonnista oli 21 % (100-prosenttisena alkoholina), edustaa vain 1,8 % oluen kokonaiskulutuksesta.

Esitys, jossa veronkorotus kohdistuu etyylialkoholiin, viineihin ja välituotteisiin, korostaa entisestään näiden juomaryhmien suurta hintaeroa Suomen ja Baltian maiden välillä. Esimerkiksi Suomessa 28 euroa maksavan väkevän alkoholijuoman (35 %) litrahinta Baltiassa olisi keskimäärin 10 euroa vähemmän. Kolmen litran laatikkoviini puolestaan olisi Baltiassa noin 50 % edullisempi kuin Suomessa. [1]

Alkoholihaitat

Alkoholihaittoja pyritään ehkäisemään vaikuttamalla juomien hintaan ja rajoittamalla saatavuutta. Hallituksen esitys ohjaa kulutusta tuoteryhmään, joka on saatavilla laajalla jakelulla elintarvikekaupoissa, kioskeissa ja huoltamoilla seitsemänä päivänä viikossa. Sen sijaan veroa halutaan esityksessä korottaa erityisesti tuoteryhmissä, jotka ovat monopolijakelussa ja joiden saatavuutta on rajoitettu kansanterveydellisin perustein. Alkoholin kokonaiskulutuksesta (100 % alkoholina) oluen osuus on suurempi kuin viinin ja väkevien yhteensä.
Tutkimusnäytön perusteella mikään yksittäinen juomakategoria ei ole toista haitallisempaa, vaan alkoholihaitat perustuvat alkoholinkäytön kokonaismäärään ja useuteen. Kansanterveydellistä perustetta sille, että viinien ja väkevien alkoholijuomien verotusta nostetaan, mutta oluen verotusta kevennetään, ei ole.

Alkoholivienti

Hallitusohjelman mukaisesti suomalaisen elintarvikeviennin potentiaali olisi hyödynnettävä nykyistä paremmin. Alkoholijuomat ovat yksi elintarvikesektorin merkittävimmistä vientituotteista, ja niiden viennin arvo on vuosittain noin 140-150 miljoonaa euroa. Viennistä 70 % on väkeviä alkoholijuomia.

Väkeviä alkoholijuomia valmistavat yritykset tarvitsevat kannattavan kotimarkkinan, jotta niillä on mahdollisuudet investoida vientiin. Veronkorotusta ei pidä painottaa tuoteryhmään, joka tarjoaa kasvunäkymiä elintarvikevientiin. Lisäksi korkean jalostusasteen ansiosta alkoholijuomateollisuus tarjoaa työtä tuhansille niin maataloudessa, teollisuudessa kuin kaupan alalla.

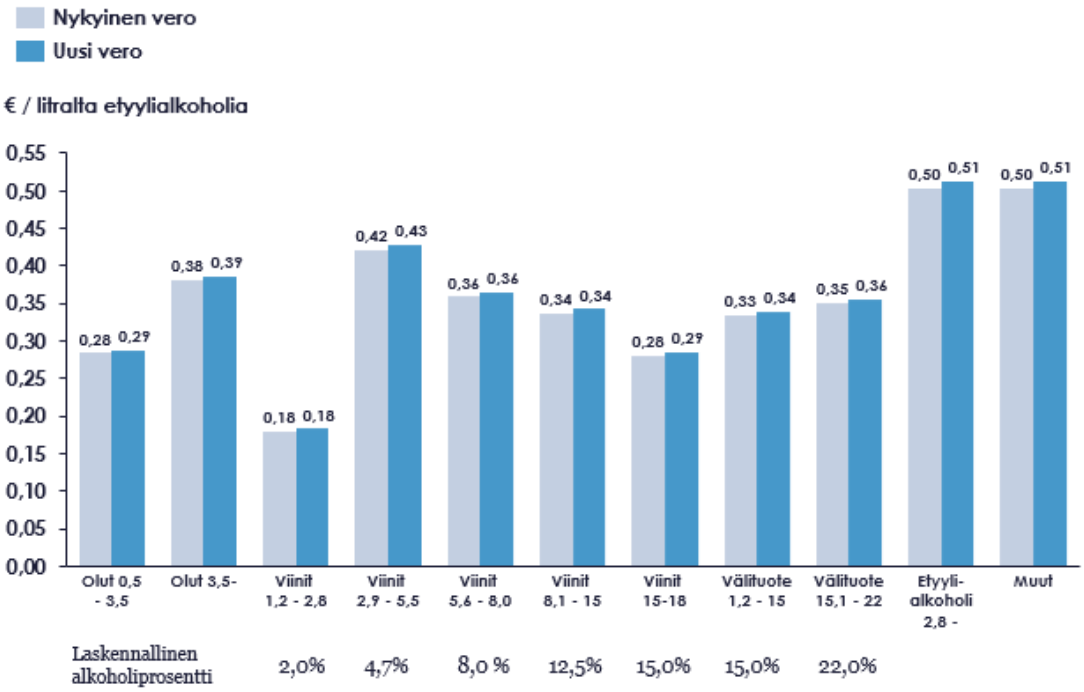
Korvaava ehdotus

Jos tavoitteena olisi saavuttaa hallituksen esityksessä esitetty 15 miljoonan euron ylimääräinen verokertymä alkoholijuomaverosta, ehdotamme hallituksen esityksen sijaan mallia, jossa kaikkia verokategorioita nostettaisiin suhteellisesti saman verran.

Tällöin verotusta olisi tarve nostaa noin 1,6 %, ottaen huomioon alkoholin hintajoustot. Tällä esityksellä esimerkiksi viinien kuluttajahintojen nousut olisivat keskimäärin vaihteluvälillä 0,5 % - 1,0 %, etyylialkoholipohjaisten tuotteiden kuluttajahintojen nousut vaihteluvälillä 0,5 % - 1,5 % ja oluen kuluttajahintojen nousut vaihteluvälillä 0,5 %-1,5 %.

[11] Hinnat SuperAlko ja Alko 11.9.2023

Esityksemme perustuu julkisissa lähteissä esitettyihin tietoihin kerätyistä alkoholiveron määristä sekä alkoholin kulutuksesta. Lähteinä on käytetty Verohallinnon vuoden 2021 julkistamia verotilastoja tuotekategorioiden ilmoitetuista myyntimääristä sekä näistä kerätyistä veroista. Analyysin tukena on käytetty myös Valviran julkistamia tilastoja alkoholin kulutuksesta Suomessa vuonna 2021.

Kaikkia verokategorioita tasaisesti nostamalla korotukset olisivat hyvin maltillisia. Mikäli veronkorotuksella kerätty 15 miljoonaa euroa vielä ohjattaisiin Tullille ulkomaisista verkkokaupoista tilatun alkoholin tehovalvontaan, nettohyöty valtiolle olisi paljon merkittävämpi.

Veronkorotuksen aikataulu

Veronkorotusta esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2024. Aikataulussa olisi kohtuullista ottaa huomioon, että tavarantoimittajat voivat tehdä hintamuutoksia vain päivittäistavarakauppojen ja Alkon hinnoittelujaksojen puitteissa. Korotus tulisi saattaa voimaan vasta 26.3.2024, mikä antaisi alan yrityksille aikaa sopeutua veronkorotuksiin ja käydä sopimusneuvottelut siten, että veronkorotuksen haitat liiketoiminnalle voidaan minimoida.

Lausuntopalaute

Hallituksen esitystä vastustetaan laajasti. Lausuntopalautetta antaneista sidosryhmistä suurin osa moitti lakimuutosesitystä, mukaan lukien sosiaali- ja

terveysministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Veronmaksajien Keskusliitto, THL, Valvira ja Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa. Myös Panimoliitto esitti veromuutosten ottamista uudelleen käsittelyyn.

Yhteenveto

Alkoholiveroa ei pidä korottaa hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla, koska korotukselle ei ole johdonmukaisia ja merkityksellisiä fiskaalisia tai kansanterveydellisiä perusteita. Lakiesitys on valtion edun vastainen, kohtelee elinkeinonharjoittajia epätasa-arvoisesti, ohjaa alkoholijuomakauppaa ja verotuottoja Suomen rajojen ulkopuolelle ja todennäköisesti lisää alkoholista johtuvia terveyshaittoja.

Kunnioittavasti

Suomen Alkoholijuomakauppa ry